

מ ע ש ה ע ז

צילום - ב. רותנברג

שמואל יוסף הלוי עגנון

נולד בט' באב תרמ"ח בבוצ'אץ אשר בגאליציה. אביו, ר' שלום מרדכי הלוי צ'צ'קס, יהודי תלמיד חכם ממשפחת מהרש"א. בן שלוש החל שמואל יוסף ללמוד ב"חדר", ומגיל תשע למד אצל אביו, שהיה מוסמך לרבנות. תכונתו הספרותית של ש"י באה לו מאביו, שכתב שירים לעצמו. בן י"ב התחיל הנער לקרוא ספרות לועזית ("השודדים" לשילר), ומאז נפתח לו פתח להשכלה כללית. בהיותו בן ט"ז נדפס שירו הראשון ("גבור קטן") בשבועון "המצפה" בקראקא. אז החל לכתוב גם סיפורים ומאמרים בעברית ובאידיש. בשנת תרס"ז נתבקש לסייע בעריכת העתון העברי "העת" בלבוב, פירסם כמה סיפורים בפסבדונים שונים. בלבוב הכיר גם את ג. שופמן.

בשנת תרס"ט עלה לארץ, ואותה שנה פירסם את סיפורו "העגונות" (ב"העומר" של ש. ברציון). מכאן בא לו כינויו עגנון. משנת תרפ"ד הוסב שמו רשמית לשם עגנון. בארץ היה לכתחילה מזכיר ועד "הובכי ציון" והמשרד הארץ-ישראלי. הוא שימש גם המזכיר הראשון במשפט השלום העברי. הדפיס ב"הפועל-הצעיר" את סיפורו הנודע "והיה העקוב למישור", שתורגם אחר כך ל"ש" לשונות. בכלל ניתרגמו מסיפוריו ל-15 לשונות. בתחילת תרע"ג נסע לברלין ושהה שם עד תום מלחמת-העולם הראשונה; אחר כך עבר להאמבורג והתחיל לכנס עם מרטין בובר סיפורי חסידים. אבל כל כתיבתו היד, פרי איסוף ועמל של י"ח שנים, עלו באש שפרצה בביתו.

בשנת תרפ"ד חזר לארץ והשתקע בירושלים. ספריו: "הכנסת כלה", "מאו ומעתה" ("הנידח"), "והיה העקוב למישור", "פולין", "סיפורי אהבים", "סיפור פשוט", "בשובה ונחת", "אורח נטה ללון", "אלו ואלו", "ספר, סופר וסיפור", "שבועת אמונים", "ימים נוראים", "תמול שלשום". זכה ב"פרס ביאליק" (עירית תל-אביב) בשנת 1935. בית המדרש לרבנים מיסודו של שכטר בנייירוק כיבדו בתואר כבוד של דוקטור לספרות עברית.

מים חיים נוזלים מן הקרים, ורוח מפיחה פל מיני בשמים - והעז עולה באילן ואיחזת בסנסוניו. ותרובים מלאים דבש נושדים מן האילן והיא אוכלת מן התרובים ושותה ממעין גנים.

עמד הפחור וקרא לעוברי דרכים: השפיעתי אתכם, אנשים טובים, הגידו לי היכן אני ומה שם המקום הנה? אמרו לו: בארץ ישראל אתה וסמוך לצפת אתה.

תלה הפחור עיניו למרום ואמר: ברוך המקום, ברוך הוא שהביאני לארץ ישראל. - ונשק עפרה וישב לו פחת העץ. אמר: עד שיפוח היום ונסו הצללים אשב לי על הקר תחת העץ. אחרי כן אלף לביתי ואביא את אבי ואת אמי לארץ ישראל.

עד שהוא יושב כך וזן את עיניו מקדשתה של ארץ-ישראל, שמע פרוו. "בואו ונצא לקראת שבת המלכה": וראה בני אדם פמלאכים, מעטפים בסודרין לבנים, וענפים של הדסים בידיהם וכל הפתים מאירים בגרות הרבה. הבין מדעתו, שהגיע ערב שבת עם השקה, ואין בכדי שיחזור. עקר קנה וטבקה בעפצים, שעושים מהם דיו לכתוב ספר תורה, ונטל פסת גיר וכתב מכתב לאביו:

מבנה הארץ ומירות אשמי, שהגעתי בשלום לארץ-ישראל והגני יושב סמוך לצפת, עיר קדושה, ומתבשם מקדשתה, ואל תשאלני איך הגעתי לכאן - אקא אחוז בגשיחה זו, שקשירה בזנבה של העז, וצא לה בעקבי העז. אז תלך לבסח ברךך ותבוא לארץ-ישראל!

גלל הפחור את הפתק ונתני פחוף אנה של העז. אמר אל רבו: קשה היא מגנת אצל אבא - אבא מחליקה על ראשה, והיא - בעצת באזניה, מיד נופל הפתק מתוף אונה. מיד נוטל אבא את הפתק וקורא מי שכתוב בו - וזיא תופס א' המשיחה והלך עמה לארץ-ישראל.

חזרה העז אצל הזקן, אבי באזניה יא נענצה והפתק לא נפל. בין שראה הזקן את העז, שהיא חזרה וקניו איננו, התחיל מטפח בראשו וצועק ובוכה ומלל: בני בני אנה? בני מי ימן מותי אני תמתי, בני

מעשה בזקן אחד שהיה גונם מלבו. באו ושללו לרופאים, אמרו שישתה חלב עזים. נצא וקנה לו עז והכניסה לדיר. לא היו ימים מרבים עד שאותה העז נתעלמה. נצאו לבקשה ולא מצאוה לא פחור ולא בנו. לא על נג בית המדרש ולא אצל המעין, לא בקר ולא בשדה. שנתה כמה ימים עד שחזרה מאליה ובחזירתה היו רדיה מלאים חלב הרבה וטעמו כטעם גן עדן. ולא פעם זו בלבד, אלא פעמים הרבה היתה מתעלמת מן הבית. נצאו לבקשה ולא מצאוה, עד שחזרה מאליה והיו רדיה מלאים חלב מתק מדבש וטעמו טעם גן עדן. פעם אחת אמר הזקן לבנו:

- בני! מתאנה אני לדעת, להיכן היא הולכת ומהיכן היא מביאה חלב זה, שהוא מתק לחי ולכל עצמותי מרפא.

אמר לו בנו: - אבא, יש קף עצה לזה.

אמר לו: מה? עמד הבן והביא משיחה וקשרה לזנבה של העז. אמר לו אביו: מה אתה עושה, בני?

אמר לו: משיחה אני קושר לזנבה של העז, וכשאריש בה שהיא נותנת דעתה לילך - אתפס את המשיחה בראשה ואצא עמה לדרך.

נעזע לו הזקן בראשו וקרא עליו: בני, אם חכם לבך - ישמח לבי גם אני.

קשר הפחור משיחה נאה בזנבה של העז ונתן דעתו עליה בין שעמדה לילך - תפס את המשיחה בקדו ולא הגים הימנה, עד שהלכה והוא הולך אחריה. נברר והלך עד שהגיע למערה אחת, ונכנסה העז למערה, וזה הפחור אחז במשיחה והולך אחריה. וכך היו הולכים שעה או שתיים, ואפשר יום או יומים. כשפשה העז בזנבה ונצת בפיסה - והמערה לסופה הגיעה. בין שיצאו מן המערה ראה הרים רמים, ונבעות עם פרי מגדים, ובאר

בדים, ואוי לו לאיש שגמל רעו לעושה טובה! נתאבל על העז ימים רבים וני א להתנחם, ויאמר: אוי לי, שהיית יכול לעלות לארץ-ישראל בקפיצו אחת - וכשו אקפח את ימי בגלוי הוא. בני אז סמוי פי מערה מן העז ודרך? צרה אין ואותו פחור או לא מת, עוד ינוב בשיב דשן ונענן בארצות המים שקט ושאנו.

ג. י. י. י.